

OTKA POSZTEREK BEMUTATÓJA AZ EÖTVÖS LORÁND GEOFIZIKAI INTÉZETBEN (Egyszer volt, hol nem volt?..)

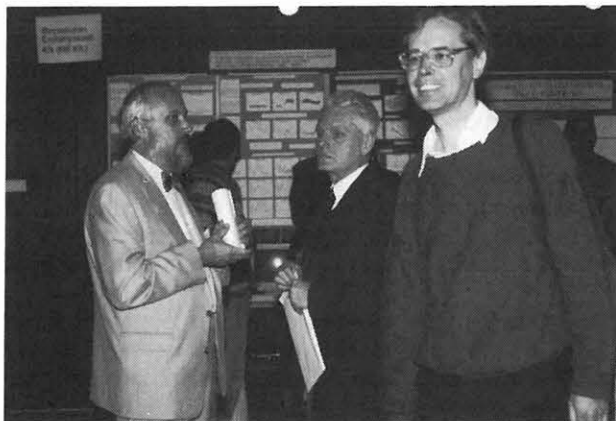
Négy egyetem, három kutatóintézet— közöttük két akadémiai kutatóhely —, a magyar szénhidrogénipar, továbbá két kft. több mint ötven kutatója vett részt a többségében 1991-ben indult és 1994-ben zárult geofizikai tárgyú kutatásokban, amelyeknek eredményeit a témavezetők 17 poszteren mutatták be. Ezek a száraz tények.

A címek felsorolása a geofizikában kevésbé járta-sak számára nem mondana sokat. De ha arra utalunk, hogy az eredmények életünk minőségének javításához, hazánk földtani felépítésének és kialakulásának megismeréséhez (közvetve például a földrengés-veszélyeztetettség értékeléséhez), vagy a világ legfejlettebb országaival való tudományos együttműködéshez járultak hozzá, nyilvánvalóvá válik, hogy a projektek keretében nem valamiféle öncélú tudományoskodás folyt éveken át. (A radioaktív sugárzás okozta veszélyek felismerése, az egészséges ivóvíz termelése, az elektromágneses terek kölcsönhatása

vagy a hatékonyabb mezőgazdasági termelés elősegítése semmiképpen sem mondható annak.)

Világszerte egyre erősebb az igény aziránt, hogy a tudományos kutatások egyrészt közvetlenül szolgálják a társadalom érdekeit, elégítsék ki igényeit, másrészt, hogy a kutatási eredmények valóban közkinccsé váljanak. A magyar tudósoknak, szakembereknek főleg ez utóbbi területen van még sok tennivalójuk. Igaz, hogy egy természettudományi kutatás részletei, problémái, módszerei a kívülállók számára sokszor nehezen érthetők, de az eredményeket meg lehet és meg is kell fogalmazni mindenki számára világos módon. Félreértelmezett tudományos szempontok alapján ezt sokszor nem tették meg a szakemberek.

Ezzel a poszter bemutatóval kapcsolatban valóban el kell azt mondani, hogy mindezeket a munkákat nem lehetett volna elvégezni az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) nélkül, ugyanis a

költségvetési támogatás csökkentése a felsőoktatásban és a kutatóintézetekben már oly mértékű, hogy abból az épületek pusztá fenntartásán és a — jelentős létszámcsökkenés utáni — bérkölségeken kívül szinte semmire sem futja. Így akár könyv, műszer vagy számítógép beszerzéséről, akár utazással járó munkavégzésről van szó, rendszerint költségvetésen kívüli forrásokat kell keresni. Az OTKA nélkül a tenni akaró kutatók (a pályakezdőktől a nemzetközileg elismert akadémikusokig) nem tudták volna értelmesen kamatoztatni tudásukat, tapasztalataikat.

Az OTKA legfőbb erénye az, hogy a kutatói társadalom — a beérkezett pályázatok alapján — saját

magá dönthet a rendelkezésre álló pénzkeret szétosztásáról. A kutatók szeretnék bizakodók lenni a jövőt illetően, ám ha igaz, hogy az OTKA-törvény hatálytalanítása és az alapnak a művelődési tárca alá rendelése napirenden van, akkor az OTKA függetlensége végveszélybe került.

Ha nem sikerül megőrizni a kutatói autonómiát, akkor lehet, hogy ez az első poszterkiállítás egyben az utolsó is volt. Az OTKA esetleges megszűnésével a kutatók még szegényebbek lennének (a szó szoros értelmében is), de ez a veszteség elhanyagolható ahhoz képest, amennyivel emiatt a magyar tudomány egésze szegényedne el.

Szarka László, Verő László

BÚCSÚBESZÉD DR. TÓTH GÉZA SÍRJÁNÁL

A Magyar Geofizika előző számában emlékeztünk meg tisztelt és nagyrabecsült kollégánk, dr. TÓTH Géza haláláról. Most közöljük a Magyar Geofizikusok Egyesülete elnökének, KÉSMÁRKY Istvánnak a sírnál elmondott búcsúbeszédét.

Kedves Géza bácsi!

Sírod előtt a Magyar Geofizikusok Egyesülete és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Geofizikai Tanszékének nevében szeretném kifejezni gyászunkat, szeretetünket és tiszteletünket.

Most, hogy elmentél közülünk, feltehetjük a kérdést, hogy miért tiszteltünk, miért szerettünk? Elsősorban azért, mert egyéniséged példázta a szerényen, csendben, de eredményesen alkotó tudós szakember ideálját.

Tudományos pályádat 1927-ben kezdted az Országos Meteorológiai és Földmágnassági Intézetnél. Két évtized múltával, a szabályos szakmai előmenetel lépcsőfokainak betetőzéseként az Intézet vezetésével bíztak meg. Jelentős érdemeid voltak abban, hogy a meteorológia területén belül is teret hódított a matematikus-fizikus szemléletmód. A vezetett intézmény gyors fejlődése, a sokoldalú, dinamikus, úttörő kísérletezések és számos publikációd jelezte kemény, megfeszített munkád eredményeit. Végül is rólad elmondható, ami csak kevesekről, hogy szakmád fejlődésén ott maradt a kezéd nyoma.

Sajnálatos módon, 1950-ben karrieredet sötét erők derékba törték. A recski rabságot követő hányattatás sokáig elkísért. Sokan tiszteltek és szerettek, de sok méltánytalan megaláztatás ért. A hetvenes évek elejétől az Eötvös Loránd Tudományegyetem Geofizikai Tanszékén viselt nyugdíjas tudományos főmunkatársi állás, a Magyar Geofizikusok Egyesületének tiszteletbeli tagsága és az 1991-ben kapott Eötvös Loránd-díj csupán szerény, jelképes elismerése volt munkásságodnak, érdemeidnek. Szomorú kimondani, hogy az ebben a vészidőszakban elkövetett erendő jogtiprás jóvátétele igazából sohasem történt meg. Csoda, hogy ennek ellenére megőrizted jó kedélyedet, kedves humorodat és alkotóképességed. Ez pedig a tudós képességein is túlmutató, még általánosabb emberi erényeidet, értékedet mutatja.

Végül, ennek felső fokaként szeretném illusztrálni azt a közismert tényt, hogy az igazi emberi értékek szélsőséges helyzetekben, nagy bajban mutatkoznak meg igazán. Engedjék meg, hogy felolvassam NYESTE Zoltán Recsk című könyvének egy bekezdését:

„... Az emberi szellem bármily szerény megnyilvánulása az ávosokat és az internált brigádvezetőket egyaránt dühbe hozta. A brigádvezetőm egyszer így jelentett fel az ávos brigádparancsnoknak: "Ez az ember mindig olyanokat beszél, amit a csóró nem ért!" Talán ösztönösen sejtették, hogy ez tart meg bennünket. Valóban, a szellemi élet — nagyon korlátozott formájában is — létkérdés volt. Recsk leg-